

NOVOTNY TIHAMÉR (1952) Budaörs

NOVOTNY TIHAMÉR

A boldogsághoz vezető út

Jarmeczky István színmértana

(Érdi Galéria, 2016. szeptember 23 – október 22.)

Jarmeczky István festőművész képeinek sugárzóan impozáns, valamint intenzív erejű és gyógyító energiájú szín- és formaharmóniáit látván – lett légyen ez úgy a 2000-es évek elejétől fogva bármelyik kiállítóterben szerte e honban és a környező országokban egyaránt – olyannyira munkáinak hatása alá kerülünk, hogy egyszerűen nem értjük a közmegegyezésen alapuló művészeti szakma közönyösségét: végtére is ez a művész miért nem ismertebb és elismertebb a saját hazájában?

Bár az alkotó kitüntetéseit szemlélve talán az idén fordulat állt be értékelésében, és ki tudott törni „elszigeteltségéből”, az amúgy egészen rendkívüli modern művészeti hagyományokkal rendelkező pécsi környezetéből, hiszen a XVI. Szegedi Táblakép-festészeti Biennálén díjat kapott.

Jómagam 2006-ban ismertem meg őt a Pécs-Baranya Művészeinek Társasága Rév-Komáromban rendezett *Déli Híd* című, nagyszabású tárlatán, a Limes (templom) Galériában. Akkor a következő néhány mondatot írtam róla, amelyet a művész azóta is idéz mesteri módon elkészített és karbantartott honlapján, amelyre a későbbiek során még visszatérek: „a templomhajó középső traktusát [...] Jarmeczky István két, egymással szembenéző hatalmas ikonosztáza uralja. Az egyik oldal 6, míg a másik 8+2+2 elemből áll. Az izzó, hideg és meleg színekkel festett, a kristályos szerkezetekből az olvadékony halmazállapotokon keresztül a vibráló, interferáló folthatásokban játszó-sugárzó olajképek olyan hőkamerás felvételeket idéznek, amelyeken a jelenségek és a formák az emberi szem számára érzékelhetetlen hullámtartományokból a megjeleníthető, de valószínűtlennek, már-már misztikusnak ható, intenzív színrezgésekbe fordulnak át.”

Ha tehát el akarunk jutni a mai Jarmeczky István festészetének megértéséhez, kissé korábban kell kezdenünk vizsgálódásainkat, s az idáig vezető út szálainak felfejtését körülbelül 1985-től kell indítanunk. Erre kitűnő lehetőséget biztosít számunkra a művész igen magabiztos, áttekinthető, világos logikával szerkesztett, tetszetős, egyszerű és jól megtervezett, naprakész információkkal rendelkező, már említett honlapja, az éterbe kilőtt virtuális katalógusa. Itt Jarmeczky korai korszakának azon dilemmájára szeretném felhívni a figyelmet, amely mint valószerű művészeti program, szembeállítja és összeütközteti egymással a hagyományos természetleíró és (példának okáért) a Piet Mondrian-i elvonatkoztatató természetszemléletet.

S hogy az alkotó egy valódi, folyamatosan fejleszthető elvont művészeti programot indít el ön-maga számára, azt két műve is kiemelten bizonyítja. Az egyik – az 1995-ös *Szemben* című munka – egy olyan önarcképként értelmezhető, amelynek szigorú szempárja a *mondriani* alapszínek piros, kék, sárga, fekete, fehér négyzetes formáit idéző bordűr keretén mintegy szemléleti bunker ablakán, lesőnyülésén keresztül tekint a világra, s egyben ennek tudatában néz velünk farkasszemet. A másik kép – az 1998-as datálású *Mit szólna most, Van Der Croos?* jelölésű – ugyanezt a konfliktust és az ebből levezethető öntudatos művészeti programot tárgyalja hasonló eszközzel: tudniillik itt a megidézett holland tájkép részlete (pontosan Anthony Jansz van der Croos: *Kilátás Rhenen halálszok az előtérben*, 1651, Szépművészeti Múzeum) kerül a *mondriani* absztrakt képcitátumba.

Jarmeczky István tehát – olyan további kiváló, az absztrakció útján járó nagymesterek támogató szellemi árnyékában, mint Malevics, Paul Klee, Kassák Lajos, Gyarmathy Tihamér, Martyn Ferenc, Lantos Ferenc és Keserü Ilona – fokozatosan beleásta magát az elvont rendszereket alkotó képek univerzális világába. Kezdetben ebben az érzéki világegyetemben számára csak fluid természetű, mikró és makró értelemben vett képlékeny kozmogóniai témák, galaktikus történetek, szimbolikus életeredetek, alapformák és alapelemek, valamint kristályszerkezetek, illetve cseppfolyós, világító, égő színinterferenciák, vibráló spektrumok és élénk kromatikus skálák, kontrasztok és összhangzatok léteztek. S e képek festéstechnikájában természetes módon ötvöződött az expresszionista ecsetjárás a tüzes színmező-festészettel, a képlékeny geometria az informel felületekkel, a lírai

absztrakt a szalagszerűen futó vonal formaadó szerepével, a fakturális anyag-színek a mértani formákkal, a *cangiante*, azaz a színváltó, színjátászo pigment-használat az íriszes átmenetekkel.

Ez a lágyan strukturáló, fantasztikusabbnál fantasztikusabb lírai színfolt-együttállásokat, költői színforma-intenzitásokat teremtő piktúra azonban 2012–13 körül átalakul a geometrikus fékek és egyensúlyok tiszta és világos rendszerévé. Ebben a festészetben minden keményen, pontosan húzott-illesztett geometrikus él egynemű színfelületeket határol. Ez az elvont színmértanművészet már csak a legkritikább esetben emlékeztet bennünket természeti formákra, mert minden porcikájában az, ami: vagyis önmaga; tehát olyan konkrétum, amely indoklását saját létéből meríti és teremti. De hogy ne legyünk egészen következtelenek, megerősítésként idézzük a művész egyik idevágó nyilatkozatát: „az absztrakt képalkotás a külső és belső világ, gondolkodó és érző lényünk lényegi megjelenése. Mindannak, amit megéltünk és megértettünk, egy olyan víziója, amiben az értelmi és érzelmi megfontolások egymást áthatva jelennek meg. Egy absztrakt kép olyan, mint amikor gondolkodva beszélünk, és amikor hallgatunk, gondolkodva [látunk].” Az absztrakt kép a bölcsesség láthatóvá tétele.

Lantos Ferenc, az elhunyt mester, az akadémikus egyszer így összegezte Jarmeczky István festői útját és jellemét: Jarmeczky István kitaró és következetes tanulmányainak eredményeképp „jutott egy összefüggésekre épülő konstruktív gondolkodáshoz. Formái és képépítő rendszerei tiszták, egyértelműek, színvilága határozott karakterű, és egyszerre épít a színkontrasztokra éppúgy, mint a közelálló színértékek érzékenységére. Képi gondolkodása a természet összefüggéseinek tudomásulvételét és megértését bizonyítja, mely a mai zűrzavaros szemléleti közegben nagy érték.”

Művészként az Érdi Galériában kiállított anyagát az utóbbi két-három év terméséből válogatta. Figyelemre méltó, hogy festményeit általában egy-egy hívószóval is meghatározható vezérmotívum vagy gondolat köré csoportosítja. Azonban a címek szerint is elkülönülő tematikai nemcsak önmagukra, de a felvetett rendezőelveik alapján újra és újra egymásra mutatnak és vonatkoznak, egymás világából és világában is vannak. Például az *Átjárók* ciklusának szerkezete egy olyan horizontális és vertikális mértani panelrendszerből épül fel, amely minden más sorozatának is a sajátja, csak más és más kivételre, leleményre, elvre felfűzve. Történetesen ennek a sorozatának egyik kivétele az a háromféle szögállásban megismételt átlós él, amely a képek sík-geometrikus színrendszerében a térillúzió keltésére, így az építészeti asszociációk megtételére, s ezáltal más egyéb metaforikus tartalmak hordozására is alkalmas. Jelen esetben többek között az ember „lineáris útjának” stációit, a születéstől a halálig követhető állomásait és átjárási-átlépési lehetőségeit is jelképezheti.

A további sorozatcím felsorolását csak azért tartom szükségesnek, mert rávilágít a művész igen körültekintő, egymásból fakadó és továbbépülő logikai módszerére, valamint problémafelvető megoldásainak kimeríthetetlen sokaságára és sokoldalúságára: *Sík-formák; Szögletes harmóniák; Ritmus és Dimenzió; Dimenzió; Konkrét szín; Szín-Tér; Monokróm; Transzparens; Mozgás és Dimenzió.*

Jarmeczky zenei hasonlata szerint a kép, a szekvencia, a tárlat olyan, mint egy kórus, ahol mindig van egy kitüntetett szólam és a kísérgárda. Vagy olyan, mint egy fúgaszerkezet képi megfeleltetése, ahol az azonos motívumok többször ismétlődnek, más és más variációban újra és újra megjelennek, módosulnak, kergetőznek. Ebben az összefüggésben az alkotó alapszabálya, hogy csak azt a „vizuális mennyiséget” rakja fel a vászonra, amelyet a néző egyetlen pillantással befogadni képes. Az ábrázoló „embertörténetektől” már több mint húsz éve tartózkodó, óvakodó festő munkáin kizárólag az elvont esztétikai minőség létrehozására törekszik. Számára az absztrakt, konstruktív, geometrikus kép az éteri gyönyörködtetés tárgya, a boldogsághoz vezető út eszköze, a látható valóság színmértanná alakított lényegi származéka.

A zűrzavarban rendet, nyugalmat és biztonságot teremteni akaró Jarmeczky-féle elvont univerzum tehát nem más, mint a tiszta színspektrumok, kromatikus színskálák, szimultán színtontrasztok, finom színekprázatok, mértékadó mennyei aranyarányok, égi geometriába rejtett Fibonacci-számok (0, 1, 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21, 34...), boldogító ritmusok, éltető szekvenciák, üdítő összhangzatok, kemény élek és mértani síkformák kiegyensúlyozott működésű, gyógyító energiákat kibocsátó, derűs kisugárzású, harmonikus együttélése, az okos józanság és a természetes gyönyörköltetés megtestesülése.

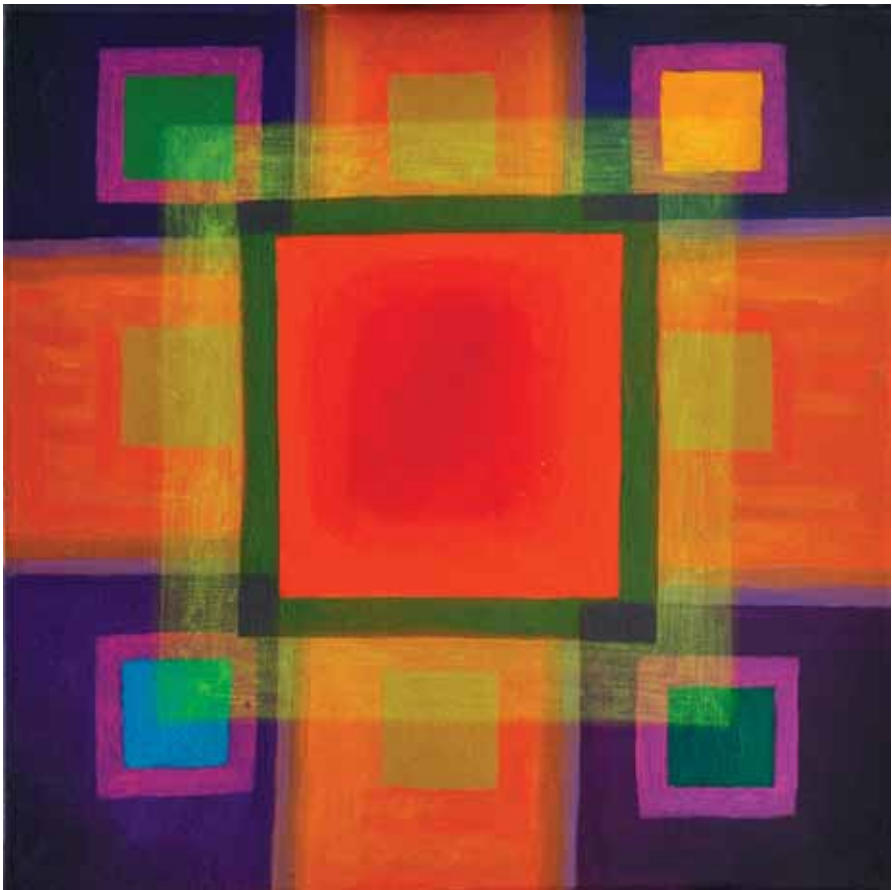

Machu Picchu, 2011

A Nap zúzmarás oldalán 1., 2011;

Kereszti Z., 2011

A Nap zúzmarás oldalán Z., 2011